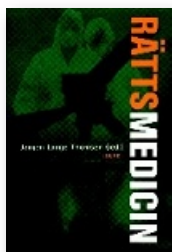

RECENSIONER

Välkommen lärobok i basal rättsmedicin

Rättsmedicin. 448 sidor.

Författare: Jørgen Lange Thomsen, redaktör.

Förlag: Liber; 2008. ISBN: 914-70-52406.

Recensent: Ingemar Thiblin, överläkare, Rättsmedicinalverket, Stockholm.

Hur utfördes identifieringarna av tsunamioffren i Thailand? Vilken är den optimala proceduren vid undersökning av dödsfall som misstänks ha orsakats av felbehandling i vården? Dessa frågor och mycket mer tas upp i läroboken »Rättsmedicin«, som är en bearbetad översättning av »Retsmedicin – nordisk lærebog«, först utkommen i Danmark 2004. Den nu utkomna svenska versionen har utöver översättning av de dansk- och norskspråkiga kapitlen anpassats efter svensk lagstiftning och svenska rutiner.

Boken består av 15 kapitel som är skrivna av olika nordiska experter inom rättsmedicin och närliggande områden och täcker in samtliga klassiska rättsmedicinska ämnesområden som undersöks på läkarprogrammet, till exempel trubbigt våld, skarpt våld, skottskador och asfyxi. Dessutom finns flera kapitel som avhandlar områden som vanligen inte hinner tas upp eller endast berörs helt ytligt under medicinarutbildningen, som transplantation, medicinsk etik, tortyr, arbetsskador eller dödsfall i samband med medicinsk behandling. Där emot saknar boken mer »kokboksmässiga« avsnitt om dödsfallshandläggning och rättsintyg, vilket framstår som naturligt då boken uppenbarligen syftar till att ge en allmänbildning om rättsmedicinska principer snarare än att vara en praktisk handbok.

Upplägget gör att boken torde vara av intresse för fler än läkarstudenter, till exempel läkare och sjuksköterskor som kommer i kontakt med traumatologi, familjevård eller sexuella övergrepp. Det utmärkta kapitlet om dödsfall i samband med medicinsk behandling torde intressera den som är engagerad i patientsäkerhetsarbete, oavsett specialisttillhörighet.

Ett föredömligt konsekvent undvikande av medicinska facktermer i för-

ening med till synes etiskt medvetet valda illustrationer gör att boken säkert kan läsas av intresserade utan medicinsk skolning, en ambition som är angiven i förordet.

Författarna visar över lag tillbörlig ödmjukhet inför det faktum att rättsmedicin inte är någon exakt vetenskap, med försiktiga formuleringar avseende hur olika fynd ska tolkas. Möjligen finns det utrymme för ytterligare skärpning av det kritiska förhållningssättet i vissa andra avseenden. Till exempel känns hänvisningen till ett över 20 år gammalt och numera ifrågasatt konsensusdokument angående livshotande skador inte helt modernt. Vidare redovisas en del epidemiologiska data något selektivt, med hänvisning till studier vars definitioner av utfallsvariabeln eller val av studieperiod har resulterat i de mest alarmerande siffrorna. I kapitlet om suicid slås till exempel inledningsvis fast att alla tillgängliga data tyder på att självmord blir allt vanligare, ett påstående som går stick i stäv med den svenska självmordsstatistiken om man väljer att mäta från början av 80-talet, då trenden från tidigt 80-tal är viktiga för både kvinnor och män.

Som framgår ovan är boken tämligen omfattande, varför införandet av ytterligare kapitel kan diskuteras. Om man ändå skulle få önska en komplettering, vore det trevligt med ett kapitel som beskriver de senaste årens snabba utveckling inom rättsmedicinsk diagnostik till exempel inom områdena genetisk obduktion och forensisk radiologi/virtopsy.

Sammanfattningsvis är »Rättsmedicin« en välkommen lärobok om grundläggande rättsmedicin som torde kunna uppskattas av såväl läkarstudenter och olika kategorier av vårdpersonal som intresserade personer inom polis och rättsväsende. ■

En länge saknad bok om patienträttigheter

Patientens rättigheter. Handbok för ombud och vårdpersonal. 220 sidor.

Författare: Lars-Åke Johnsson.

Förlag: Thomson förlag; 2008.

ISBN 978-91-7610-283-1.

Recensent: Jon Ahlberg, chefläkare, Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag, Stockholm.

Lars-Åke Johnsson har lång erfarenhet som domare och som ställföreträdande generaldirektör och ordförande i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

I denna bok, som tar sin utgångspunkt i patientens perspektiv, har Lars-Åke Johnsson samlat ett stort antal fall, som belyser den nuvarande medicinaljuridiska lagstiftningen och dess tolkning.

I texten och fotnoter beskrivs kortfattat på vilka legala grunder patienträttigheter baseras. Även om utgångspunkten avses vara patientens tar dock det juridiska perspektivet överhanden, ibland i så hög utsträckning att man som medicinare kan tycka att det handlar om spetsfundigheter. De rent medicinska frågorna kommer helt i bakgrunden, vilket kanske sammanhänger med juristens syn på den medicinska expertisen. I några fall skulle onekligen en djupare bakgrund göra det lättare att förstå fallen och de juridiska beslut, som tagits.

Författaren gör en systematisk genomgång av de rättsliga medel som står patienten till buds för att erhålla vård, information, omtanke och respekt i mötet med vården, och vilka medel patienten kan använda för att få rättelse om förväntningar och behov inte uppfylls.

För vårdpersonalens del handlar det mer om skyldigheter, tillsyn, straffrättsligt ansvar och disciplinansvar.

Lars-Åke Johnsson är också ledamot av den pågående patientsäkerhetsutredningen, som lades fram strax innan årsskiftet. Utredningen omnämns över huvud taget inte i boken. Som läsare misstänker man ju ändå att en stor del av det material som redovisas i boken är framtaget för utredningen.

Inom läkarkåren finns stora förhoppningar om att utredningsförslaget ska leda till genomgripande förändringar av de lagar Lars-Åke Johnsson redovisar så detaljerat. Oavsett om så blir fallet eller inte måste boken ses som en värdefull tillgång, då den ger en länge saknad samlad framställning av patientens rätt i hälso- och sjukvården. Även om de stora förhoppningar som finns rörande patientsäkerhetsutredningen infrias, kommer troligen stora delar av lagstiftningen att förbli oförändrad eller likartad den nuvarande.

För chefläkare, verksamhetschefer och andra som hanterar fel, misstag eller missnöje med vården, ger denna bok värdefull vägledning i ett synnerligen snårigt och svårnavigerat landskap.

Innehållsförteckning och sakregister gör det lätt att hitta det som särskilt kan intressera för en aktuell situation. ■